

بازار است اطلاع داده شود که تا یازدهم شهر آگوست همه روزهای خود را انتخاب نمایند مجلس هم در این باب اقدامی باید بنماید .

نایب رئیس - البته اقدام خواهد شد

آقای سید حسن ققی زاده - ما در ترتیب

صیح هیچ اقدام نمیکنیم و اهمیت ندیم ولی باید اینها را رعایت کرد که خیلی اهمیت دارد ما آنچه مجلس وارد شد مثل این که از اسمان نازل شده

بخواهیم آنچه از بلده بیاید باید بتوسط حکومت باشد اگر حکومت نباشد بتوسط وزارت داخله بفرستند آن وقت وزارت داخله خواهد دید اگر جواب دارد

می فهمد و الا بمجلس می فرستد در آنجا هم کسر و کلا را باید از وزارت داخله خواست (لا بچه دیگر از بلده رسیده بود که در باب گندم وزارت

مالیه نوشته شده که مقدار میتوان جنس دیوانی را حاضر نمایند . وزیر مالیه جواب داده بودند که هنوز دستور

الصل از کمیسیون مالیه نگذشته است که جنس موجودی دیوان معلوم شود اگر جنس از طرف دیوان شصت

هزار خروار اقرار خروار شش تومان داده شود بلده تا نرا اقرار شصت دینار خواهد فروخت .

نایب رئیس - کوبا اختیار در گندم دیوان شد طبیعت . جواب داده شد که هنوز جنس دولتی معلوم نشده است که چه مقدار موجود خواهد شد .

آقای زرافضلعلی آقا - دیروز در خصوص تعیین رئیس گفتگو شد و امروز وقت دیگر شده خوب است فرما یاروز سه هفته انتخاب شود .

لسان الحکماء - در مسئله مرض که در باد کوبه است خیلی در این باب تقصیر می شود سرعت مرض پیش از اینهاست باید زودتر جلوگیری کرد .

نایب رئیس - جناب معتمد السلطنه آن روز که اینجا بودند گفتگو شده گفتند فرما مجلس داریم در این خصوص مذاکره کرده اقدام صحیح خواهد شد .

رئیس التجار - این دیگر مسئله سرحدی نیست که اساسش موجود نباشد شوشی نیست دو ساعت بنشینند گفتگو کرده تمام کنند .

حاجی مصین التجار - چند روز قبل میگفتند که همان در باد کوبه است حالا میگویند تا استازا آمده است زودتر باید جلوگیری کرد و در این موارد قطع مراده از همه چیز بهتر است .

اسدالله همیرزا - گمان میکنم که سبب کردن تا و کلا باوزرا گفتگو نمایند صحیح نباشد بهتر این است که بوزرا نوشته شود فور طبیعت روانه نمایند .

وکیل التجار - میدانید که شدت سربان این مرض پیش از اینهاست که بنشینیم اینجا بعرف تمام کنیم و در سواحل دریا چند مکان است که بار انداز

و بندر است کاریک نفر طبیب نیست که در همه آن جاها بتواند جلوگیری نماید چاره نیست مگر این که یک مدتی قطع مراده بشود .

صدیق حضرت - هر جا که بندر صحیح و کربک خانه باشد آنجا طبیب هم دارد خوب است تلگراف بشود دیگر گمانهای آنجا که ترتیب قرائت این جلوگیری را فراموش بیاورند .

نایب رئیس - اگر صلاح است چیزی بوزارت داخله نوشته بشود که طبیعت بفرستند برود .

مخیر الملک - الا آن گفتگو شد که ما نباید داخله در اینها ترتیب بکنیم در این صورت خوب است

از ایشان همان جلوگیری را بخواهید بانی با خودشان است .

وکیل الرعایا - صحیح است ما نباید داخله اجرائیات بشویم ولی باید از تمام وزارتخانهها پرسید که شما در این مدت آن کاری که برای ایران کرده اید بنویسید به بینیم چیست .

مخیر الملک - این مسئله دیگر است و خارج از گفتگوی ماست .

مذاکرات روز سه شنبه غره شعبان المعظم دارالشورای ملی

خلاصه مذاکرات روز یکشنبه ۲۹ را آقا میرزا طاهر قرائت کردند .

نایب رئیس - در خصوص تلگرافی که از مجلس مهندس بوزیر دیوار مغایره شده بود جواب رسیده که ا لبعضرت همایونی چنین فرمودند که بین

مجلس و شخص اعلیحضرت بینویت و مفارقتی نیست تا آنکه قائل بشویم شخص واسطه لازم است که مراتب را بعرض همایونی برساند بلکه باید در هر

موقع که مطلبی لازم باشد باید حضوراً و کلا بحضور همایونی عرض نمایند بنابراین امروز کمیسیون مشتمل بر شش نفر انتخاب میشوند که عصر در صاحبقرانی

بعضور اقدس اعلی تشریف جویند و مطالب را شفاهاً عرض کنند .

حاج محمد ابراهیم - این شش نفر خواهند رفت ولی مطالب را بواسطه اینکه نمیتوانند که اینبنی عرض کنند معوق میماند .

سید الحکماء - قرار چنان بود که اول مجلس قانون خوانده شود .

نایب رئیس - امروز چند فقره کار داریم یکی در خصوص تعیین این هیئت بجهت شریایی بعضور همایونی یکی هم تلگرافی که از تبریز رسیده است دیگری در خصوص انتخاب رئیس مجلس حالا باید یکی از این مسائل مطرح شده نتیجه گرفته شود

وکیل التجار - کوبا این مسئله خیلی صحیح است و نباید بین اعلیحضرت و مجلس مفارقت باشد منتهی آن اشخاصی که میروند باید مذاکراتی که میشود

پروگرام آن نوشته و در مجلس قرائت شود بعد در حضور همایونی عرض نمایند .

آقای میرزا محمود و خوانساری - اشخاصی که میروند بجای خجالت مانع است از اینکه درست مطالب را بعرض همایونی برسانند .

آقای سید حسن ققی زاده - در خصوص کمیسیون که باید بحضور همایونی مشرف شوند در این قابل مذاکره نیست در موقعیکه شخص اعلیحضرت

همایونی با هیئت کابینه خواست اند بمجلس تشریف بیاورند نباید اینگونه بیاخته بشود بلی مطالبی که در حضور همایونی عرض میشود باید نوشته شده و گفتگو

شود .

نایب رئیس - حالا اختلافی در بین نیست در این که باید این هیئت بعضور همایونی مشرف شوند و در آخر مجلس این هیئت انتخاب میشود .

آقای شیخ حسین - بمقیده بنده مطالبی که باید حضوراً عرض شود باید در مجلس سری گفتگو شود .

حاج محمد تقی - باید تمام مطالب در این مجلس علنی گفتگو شود .
حاج امام جمعه - تمام مطالب باید در مجلس

علنی گفتگو شود که تمام ملت مستعضر شوند مگر مطالب مهمی که محرمانه باشد .

مستشار الدوله - در اینکه انتخاب وزرا یا شخص اعلیحضرت است شبهه ندارد ولی چون در این موقع که شخص اعلیحضرت خیال تشریف فرمائی بمجلس را دارند باید وزرا طوری انتخاب شوند

که بتوانند از عهده خدمت مروجه بگذرد بر آید امروزه همه کس نمیتواند از عهده وزارت داخله بر آید

این هیئت در این دفعه دارای اهمیت زیاد هستند چون شخص اعلیحضرت مرفی میفرمایند خوب است قبل از وقت مطالبی که راجع باین هیئت است نوشته

بعضور همایونی عرض شود که این نکته خیلی اهمیت دارد .

نایب رئیس - مطالب تقریباً همین است که مستشار الدوله گفتند حال باید نوشته شود .

آقای سید حسن ققی زاده اینک گفتند آنها اینک منتخب شدند قابلیت ندارند بوجوب و این مشروطیت خوشان مجبور باشم نخواهند شد این

مطلب را بریزد هم گفتیم در حرجا انتخاب وزرا با اعلیحضرت است ولی بساز خود وزارت شریایی

دارد در سایر جاها این ملاحظات رعایت میشود ولی در اینجا آن شرایط مقرر ملاحظه نشده اینجا وزارت عومیت دارد که هر کس را بخواهند وزارت میدهند

ولی اینطور نیست از اشخاص کافی قابل عالم چند نفر را معین میکنند آنوقت در میان آنها وزرا را انتخاب مینمایند باید این مطلب باینها یاد آوری بشود .

آقای میرزا ابوالحسن خان - در ایران هنوز این ترتیب را نیشود معمول داشت اشخاصی که قابل وزارت هستند و بمسند وزارت بودند همین عده

ممدود هستند .

آقای زرافضلعلی آقا - این مطلب هم مذاکره بشود چند نفری که اقرب بصواب هستند نوشته شود معین گردد (گفتند این ترتیب تکلیف

مجلس نیست .)

حاج امام جمعه - اشخاصی را که گفتند ما تعیین نماییم این ترتیب صحیح نیست زیرا که

مشولیت آنها آنوقت بیای ما خواهد افتاد خوب است که اختیار این کار را راجع ببنود آنها نمایند تا بتوانند که بر آنها ایراد کنند (گفتند اگر برخلاف

و لفظ کاری سکردند باید اخطار نماییم .)

وکیل الرعایا - بوجوب این انتخابی که شده است کوبا درست از وضع مملکت مسبق نباشد

این هیئت که میروند خوب است عین واقع را بعرض برسانند اشخاصی که در اطراف اعلیحضرت هستند چیزهایی که صرفه خودشان است خواهند گفت ولی

شما تمام آن چیزها را که میدانید میتوان بگویند .

حاج امام جمعه - وزرا را که مصلحت ندانیم پیش از وقت معین هستیم که بگوئیم ما این ترتیب را کافی نمیدانیم .
مستشار الدوله در ذیل این مراضی که شد این هم گفته شد ترتیب مشروطیت آنوقت است که کار درست امین باشد تا حال در این مملکت که این همه انقلابات شده بواسطه همین است که مردمان کاروان

که در مخالفت باخته باشد والا دایره هم از پیشوند تنگ نیست مجلس میتواند که الان سی نفری بجهت نماید و لازم نیست همان روزی سابق باشد حضور در دایره از انحصار عالم مستند و مشور و وزارت نکرده اند منتظر خفاخته مثل رئیس الوزرای فرانسه که سابق یک نفر وکیل بوده .

حاج محمد اسمعیل آقا - اینکه گفته شد

انتخاب وزرا با اعلیحضرت استعرض میکنند لیتنطور نیست اعلیحضرت یک نفر را بسمت رئیس الوزرایی معین میفرماید و او سایر وزرا را انتخاب میکند نه اینکه فرد فرد را اعلیحضرت انتخاب فرماید باید آنها را رئیس الوزراه انتخاب کند و ضامن اعمال هم دیگر باشد آتوق این انتخاب را مجلس نمیتوانه بگویند قبول ندارم .

حاج محمد باقر اهی - ما قسم خورده ایم

نه بملت و نه بملت خیانت کنیم ما نمیکه ما در اینجا نشسته ایم اگر بیستیم قطعی واقع میشود باید آنچه حق است بپذیریم .

آقا سید محمد جعفر - آنچه معلوم میشود

لازوی اصول مشروطیت و اصول قضایی که انتخاب رئیس الوزرا با اعلیحضرت باشد و انتخاب سایر وزرا با رئیس الوزرا باشد معنی آنست که این ترتیب لازمی است باشد نه لازمی اقتراح .

آقا میرزا ابوالحسن خان - اینکه گفته

انتخاب وزرا باشد است معینطور حق است بعد از اینکه شاه مستقر را انتخاب فرمود و پلو امر کرده که سایر وزرا را انتخاب نماید و مشوریت را از او بخواهد بر او است که اخص فایز کارداران را انتخاب نماید و هیچکس حق گفتگو ندارد مگر اینکه نتواند از جهه کار بر آید آتوق عزل ایشان را مجلس از پیشگاه مایونی درخواست میکند .

همین طور که شاه رئیس الوزراه را معین میکند می تواند بگوید فلان کس هم از برای فلان وزارت خوب است ولی رئیس الوزراه حق دارد رد کند یا قبول نماید چون او مشور است .

غلامی رئیس - باید چند مطلب دیگر هم

مذاکره شود این مطالب که باید حضور مایونی عرض شود فی الجمله معلوم شد در آخر مجلس نوشته میشود .

آقا سید محمد جعفر - اگر شاه اقتراحاً

کسی را انتخاب کند حق ندارد مثل اینکه بقال را بجای طبیب اختیار نمایند که این طبیب است این ترتیب را مجلس حق دارد رد کند باید اشخاصی باشند که قابلیت داشته باشند .

حسام الاسلام - یک قضیه فرض میکنیم یک

پدر مهربان و یک مادر مهربان که ده اولاد دارد حالا این مادر مریض شده طبیب آوردند از آبرای صالحه کرد آن تجربه شده است که اولاد همه پدری آید آن باباید حرف پدر را در اینجا قبول کرد این وطن مادر ما است آبا باید بگذاریم که این مادر پسر ما امروز طبیب حاذق می خواهیم اینجا قابل نیستند (تلگرافی از ارومیه توسط تقی زاده رسیده بود و فراتند) .

خلاصه آن این بود که کراوات تلگراف از طرف وزارت داخله رسید که اگر سارک رضائی حق نشینند جلو نرواوند آمد اینک می بینیم نتیجه بیگس می باشد مبالغی پیش آمده خیال پیش آمدن

هم بدلا ازین دایره تقریباً ساحل یکصد و سیصد متره را ضبط کرده اند فلان تادور تنگی شهر را تصرف شده اند این مجال سرحد آذربایجان است .

علاوه ما بهتاج ماز این مجال می رسد و آنها تمام در تصرف عثمانی است با این اوضاع لابد هستیم یا تسلیم شویم یا بجای وطن اختیار کنیم اینست که صریحاً عرض میکنم ضائقرب ازومی قصب خواهد شد همینکه ازومی رفت آذربایجان هم رفته است تا زود است باید عاجی کرد پلتیک مملکت در دست شماست هر چه زودتر حلای بیخشید .

(طیله و اعیان و تجار ازومی)

(تلگرافی از تبریز بطهران حضور امضا شده بود فرات شد تقریباً معنون)

در خصوص ازومی باو کلا گفتگو شد نتیجه آن ماموریت حضرت والا فرمائند شد الحق این حسن انتخاب را باید سلامت آذربایجان قرار بدیم ولی در صورتی نتیجه خواهد داد که مساعدت از طرف دولت بشود افسوس که رقابت و تسامح اولیای دولت با تجاوزات عثمانی منافات دارد هر روز مشغول تجاوزات هستند اگر مذاکرات پولتیکی درین است زودتر اگر هم باید تهیه دیگر شود آن هم زودتر افسوس که زحمت حضرت والا بیهود می رود هر چه باید اقدام شود زودتر زیرا که باین تجاوزات همسایه ممکن است فسادهای دیگر تولید شود .

(انجنیر تبریز)

تلگراف دیگر از تبریز از شاهزاده فرمائند مظاهره شده بود فرات شد تقریباً معنون، سردار معتقد شما کی حرکت میکنید آقایان چه خیال میکنند عساکر عثمانی تجاوز نموده اند اگر باین ترتیب باشد مرایش مردم مقصرم خواهند داد اقدام شود با مجلس تصویب نماید تا اقدام کرده لا اقل خود را بکشند بدیم .

(فرمائند)

حاج محمد آقا - مقصود از خواندن این

تلگرافات چه چیز است اگر مقصود سوزاندن قلب و کلا است از چند ماه باین طرف لا ینقطع میسوزد اگر مقصود علاج است چرا از راه آن بر نیاید چندی قبل انقلابات خوی و ارومی مذاکره شد هر چه اصرار شد که جلو گیری کنند نشد تا اینکه طمع همسایه غلبه کرد بالاخره قرار شد که اردو زده شود و وزیر امور خارجه با مذاکرات پولتیکی قسری عمل را تصحیه نماید تا کتون چه اقدامی شده است مملکت در شرف موت است اگر چاره فوری دروید بکنید والا بملت اطلاع بدهید که تکلیف خود را بداند .

حاج امام جمعه - تا کتون مستند همه علماء

و مجتهدین شیعه خواه آنها که در عراق عرب اقامت دارند یا آنها که در ایران بوده اند بر این بود که اعلیحضرت سلطان عثمانی پادشاه اسلام پسرست و منظورشان رفع اختلاف از بین مسلمین و اتحاد کله مسلمانان است و باین جهت همه علماء شیعه دهای ایشان را متلی دهای اعلیحضرت پادشاه ایران بر خود لازم میدانند در زمانر و مساجد دها کرده مردم شیعه را با اتحاد با سایر مسلمین تقریب می نمودند مخصوصاً خود بنده همیشه در خطبه جمعه دهای سلطان را ردیف دهای پادشاه ایران می کردم افسوس که آنچه ظاهر میشود حالا عکس معتمد علماء اعلام شیعه است و معلوم میشود سلطان عثمانی کینه دیرینه با ملت شیعه داشته چه اسم اسلامیت

و افشوت اطمینان را که در این روزها با وجود تکرار دستور است مثل دلال مجبور فرماید که با ما تایین دینی دادند هم با ما رفتار نکند و در این موقع که بواسطه اغتشاش داخله اهالی ایران فی الجمله معنی پیدا نوده و باصلاح داخله خود مشغول مستند فرصت را غنیمت شمرده و ضعف مسا را فرات خود بنده است بسملکت ما سوق عسکر نموده و حمله آورد که با لاهیجان که در آنجا گفتگو داشت و ادعا مینمود سهل است لاهیجان نلزه و فصل دست و مجال مرگور و ترگور و برادوست را هتکر آورده می خواهد نصب نماید و حاله بیجبال صومالی که صه فرستاد سلساس است هتکر فرستاده و در این معاملات در قتل و غارت ابداء مضایقه و خود دایین نکرد حتی اطفال دو ساله مارا سر برید و زنان شیعه را شکم درید حقیقه اسلامیت و برادری را خوب رعایت نمود ما ملت شیعه با آواز بلند بطوری که همه سی کرور ایرانی بشنود بلکه مفتاد کرور مطلع شود میگویم اعلیحضرت سلطان نینخواهد آن مسئله معضیه اسلام

که در حقیقت تمام بدعتی اسلام از آنجا ناشی شده یعنی نزاع و اختلاف شیعه و سنی را تحمیل نماید در دنیا با پادشاهان با نفوذ و با پادشاهان هستند که ان ندارند آنها را ضعیف بشود همسایه قوی همسایه ضعیف خود تا این درجه بسوزن قوی پناه ظلم و تعدی نماید و اینای نوع خود را ایتقدر قتل و اعدام نماید ما سی کرور ملت ایران را فطره خون در بدن داریم رضی می شویم عثمانی یک وب خاک مارا بقیرق تصاحب نماید و تا همه ایرانی قتل عام نشوند دولت عثمانی بیچاره نمی تواند تصاحب نماید لکن چیزی که خیلی اسباب تمجیب است این است وزرا و سر سکرده های ما ایرانیان بدبختانه غیر از ضمیر یازک و تکبیر مال ابتدا در فکر هیچ نیستند گویا فیرت اسلامیت و حسن ملت آنها با لکبه ضایع شده ای وزیرای محترم ایران را سی کرور کرمهای با احتشام ای شلر آذکان ایران آبا خاک ارومیه خاک ایران نیست و ارومیه بهشت ایران محسوب نمیشود آبا اهل ارومیه برادران و خورهران شما نیستند یا شما ایرانی نیستید اطفالی کسر آنها را بردند ایرانی زاده نیستند نه هائی که شکم درویدند خورهران شما نیستند چه شده است فیرت و حیمت ملت شاد را بندهت چهل روز که ناله های جانسوز مرد وزن ارومیه بشما میرسد چه حرکت کردید چه اقدام نمودید تا کتون در این چهل روز اقل یا صد نفر قتون بارومی فرستادید می فرماید هم ترقی کرده عرض نمایم اعلیحضرت پادشاه ایران که امروزه یکی از نو پادشاه اسلام هستند آبا رضی می شوید زن های ارومیه اسیر اگر کرد و دستگیر آجاب شوند آبا رعیت عیال پادشاه نیست ناموس رعیت ناموس پادشاه نیست؟ این پردکیان که اسیر شدند رعایا و وزیرستان پادشاه نیستند چرا با آنها فریاد رسمی نمی فرماید چرا ملت عبور ایران که این تعدیات عثمانی را که در دهه ممالک مذکور میشود و منتشر میشود فیرت و حیمت نمی نماید حالا که معلوم میشود قشون ایران برای حمایت برادران خود و خواهرانشان تمل و مسامحه بنمایند ملت چرا در حفظ خاک و ایبای وطن خود این قدر مسامحه مینماید چهل روز است داد و فریاد میکنیم غیر از استر اباد صدائی شنیده نشده از آنجا تلگرافی کرده بودند که در چان دادن حاضر هستیم .

(انجنیر تبریز)

تلگراف دیگر از شاهزاده فرمائند مظاهره شده بود فرات شد تقریباً معنون، سردار معتقد شما کی حرکت میکنید آقایان چه خیال میکنند عساکر عثمانی تجاوز نموده اند اگر باین ترتیب باشد مرایش مردم مقصرم خواهند داد اقدام شود با مجلس تصویب نماید تا اقدام کرده لا اقل خود را بکشند بدیم .

(فرمائند)

حاج محمد آقا - مقصود از خواندن این

تلگرافات چه چیز است اگر مقصود سوزاندن قلب و کلا است از چند ماه باین طرف لا ینقطع میسوزد اگر مقصود علاج است چرا از راه آن بر نیاید چندی قبل انقلابات خوی و ارومی مذاکره شد هر چه اصرار شد که جلو گیری کنند نشد تا اینکه طمع همسایه غلبه کرد بالاخره قرار شد که اردو زده شود و وزیر امور خارجه با مذاکرات پولتیکی قسری عمل را تصحیه نماید تا کتون چه اقدامی شده است مملکت در شرف موت است اگر چاره فوری دروید بکنید والا بملت اطلاع بدهید که تکلیف خود را بداند .

حاج امام جمعه - تا کتون مستند همه علماء

و مجتهدین شیعه خواه آنها که در عراق عرب اقامت دارند یا آنها که در ایران بوده اند بر این بود که اعلیحضرت سلطان عثمانی پادشاه اسلام پسرست و منظورشان رفع اختلاف از بین مسلمین و اتحاد کله مسلمانان است و باین جهت همه علماء شیعه دهای ایشان را متلی دهای اعلیحضرت پادشاه ایران بر خود لازم میدانند در زمانر و مساجد دها کرده مردم شیعه را با اتحاد با سایر مسلمین تقریب می نمودند مخصوصاً خود بنده همیشه در خطبه جمعه دهای سلطان را ردیف دهای پادشاه ایران می کردم افسوس که آنچه ظاهر میشود حالا عکس معتمد علماء اعلام شیعه است و معلوم میشود سلطان عثمانی کینه دیرینه با ملت شیعه داشته چه اسم اسلامیت

(انجنیر تبریز)

لسان الحکما - این که جناب حاج امام جمعه

فرمودند صحیح است ولی از طرف مایونی نام زکی ناشی نامور شده که بیاید از این طرف که بیستون فرستاده

بند نهایی که حالا تمدی میکنند مأموریت ندارند تا روز ولادت این کبیرین را تشکیل نمایند.

حاج محمد اسمعیل آقا - فرمانفرمایی هزار تومان خواست است نداده‌اند اینجا هربست هزار تومان میبرند خرج میکنند.

آقا سید محمد جعفر - به یبند سلامین اسلام در سابق چه اقدامات میکردند مادامیکه ترتیب ما باین یحالی بگنجد روز بروز کار ما بدتر خواهد شد در زمان خلیفه عباسی اگر وقتی که یکن را می بردند بیلا خارج خود سلطان میرفت و شخصاً طرف میشد حالا چندان فریادش پیشرو کار ما شده اند هر وقت می آیند بجلس سر مارا بیکه عاری می بیچند ما هم همین طور ساکت میمانیم اگر خودتان غیرت دارید اقدام میکنید

مستشار الدوله - علاوه از اقدامات بولتیک که از طرف دولت شده سایر دول هم پاره اقدامات کرده اند ولی با وجود این اقدامات یکنه دانه هم لازم است که اسباب پیشرفت کار باشد چنانچه همین مطلب را هم با فمانده اند که بدون اقدامات شما ایرین هم اقدامی نخواهند کرد قرار بود از اینجا فوج خسته برود یکنفر نرفته وقتی هم که میخواست برود جیره میخواست مسلم است این ترتیب از سیئات وزرای سابق است از قزاقخانه اطلاع دارم که فرمانفرما چند نفر سوار و بیاده خواست بود هنوز نرفته اند بیست روز در گفتگو بوده اند

یلکونیک اولاً میگفته است که قزاقهای من درست مشق آرموده نیستند و ثانیاً بجهت سانی که باید بدهم باید همجا باشند تا چارم شبان که سان دادم آنوقت بروند ملک وقتی حالش اینطور باشد که یک سرهنگ اینطور بگوید و هر وقت او را الزام کنند بگوید اگر نمیخواهید استعفا می دم چون می داند که در استعفا او پاره معاذیر و مشکلات در کار است باین حال چه میتوان کرد علاوه گفته است بجهت این عده قزاق پنج هزار تومان مخارج راه لازم است حالا اگر صلاح می دانید همین مطالب هم بحضور همایونی عرض و اظهار شود اگر در حقیقت دولت حاضر است باتمام قوی ما هم حاضر هستیم والا تکلیف معلوم شود.

احسن الدوله - از این مجلس خیلی تعجب دارم که دوام است صحبت از ارومیه و خوی می شود هیچ اقدامی نباشد فرمانفرما برای اصلاح کارهای اینجا نفرستادند خواستند او را بیک قسمی از اینجا بدهند حالا که رفته است از هر طرف کار را بر او تنگ کرده اند.

آقا میرزا فضلعلی آقا - میگویند که اقدام شود اقدام بر دو قسم است یکی سیاسی یکی داخلی باید پشت پشت هم داد و کار کرد تا امروز هیچ اقدامی نشده است هر کس عاقل است با این وضع می بینیم زبیر بار کار نمیرود آنها هم که هستند از ایشان کار ساخته نیست امروز تنها عثمانی داخل خاک ما نشده است عثمانی از سه طرف معرکه دارد باید فهمید معرکه او کیست فی الحقیقه امروز چهار سر داخل ایران شده است.

آقا میرزا ابوالحسن خان - همان است که گفتید امروز هیچ کس فکر ما نیست اصلاً گفته میشود اقدامات سیاسی شده هیچکدام از اینجا برد ما نمیخورد و برای ما دلشان نمیخورد.

آقا ملا حسن وارث - امروز دو ماه است صحبتها میشود امروز هم میروند حضور همایونی هم اظهار همراهی میشود ولی نتیجه ندارد باید

برای ملت فکری کرد (در این موقع از حال جناب آقا میرزا ابوالحسن خان معلوم بود که هنوز شدت حرارت از حال طبیعی خارج شده بودند در ضمن مذاکرات کویا از طرف وثوق الدوله که سمت نیابت ریاست داشتند امر بملاطمت شده بود و ایشان ملتفت نبودند وثوق الدوله آزرده شده از نیابت ریاست استعفا دادند و جناب آقا میرزا ابوالحسن خان ترضیه خواسته و بالاخره چون بعد از استعفا صنیع الدوله رئیس از برای مجلس منتخب نشده بود و منتظر وقت بودند در اینوقت ورقه رای منتشر و با کثرت آذراه احتشام السلطنه بر ریاست انتخاب شدند از طرف مجلس هیئتی از وکلا بمنزل رئیس رفتند و حضرت مظالم را با جلال و شکوهی تمام وارد کردند یک مرتبه صدای مبارکباد بلند شد هر یک از وکلای عظام تبریکات صمیمانه خود را اظهار و در خصوص هیئتی که از مجلس مقدس بایست بحضور همایونی مشرف شوند ملاحظه کرده و ورقه رای منتشر با کثرت آذراه نشر نفرمین شدند حاج آقا جمعه حاج سید نصرالله آقا سید محمد جعفر آقا میرزا ابوالحسن خان حسام الاسلام. مستشار الدوله.

حاج امام جمعه - امروز وقت گذشته تا حضرات هم بخواهند بروز عصر است سه ساعت بفریب مانده هم احضار شدند اگر رای بدهید بماند فردا عصر شرف شوند گفتند نمیشود.

محقق الدوله - مطلب مهم در پیش است و همان طور که آقایان گفتند وقت تنگ است و این عده که شرفیاب حضور همایونی میشوند در باب هیئت وزرا است باید عموم و کلام مسبق از مذاکرات باشد مقرر فرمائید صورت آن روی کاغذ آمده نامه بدهاند.

آقا میرزا محسن - بطور است فردا صبح باشد.

محقق الدوله - قرار شد روز سه ماه شخص اعلیحضرت هشت نفر وزیر را معرفی نمایند بایست حسب الامر امتثال شود.

حاج امین الضرب - امروز بیرون بهتر است جناب موتمن الممالک را بپورت دوقره قبض که در میان بروات صرافها بقلب در آمده بود به مجلس مقدس عرض نمودند.

آقا سید علی تقی - گو با وقت میکنند مطالب خوبست نوشته شود.

حاج محمد ابراهیم - اگر رفتید بحضور همایونی و آنچه صلاح دولت و ملت است تحصیل نکردید و همان اشخاص مصدر کار شدند قبول نخواهیم کرد اگر در باب ارومیه اقدامی نمیکند اطلاع بدهند تا خود ملت در صدد دفع بر آید.

آقا سید عبداللّه مجتهد در اینک ملت خودشان دفع میکنند شبهه نیست.

وکیل الرعایا اگر پول میدهند مال خود ما است جان هم جان خود ما است آنها فقط اخلاص نکنند دیگر کاری نداریم.

مذاکره روز سه شنبه غره شیخان

المعظم دارالشورای ملی
آقا سید محمد تقی - فرمایش جناب رئیس اینست که صیالته باین هیئت جناب وثوق الدوله برود بحضور همایونی.

رئیس - چون خاطر شاه مسبوق نیست حال من هم مقتضی نیست ایشان بروند.
آقا سید عبداللّه مجتهد - صعب است يك نکته در کار است که این دفعه نایب رئیس برود بهتر است (گفتند چون وثوق الدوله متعذر شدند جناب حاج امین الضرب بروند.)

حاج سید نصر اللّه - حاج محمد ابراهیم گفتند که اگر اشخاصی که بجای ملت فائده نداشته باشند و مصدر امور شوند ما قبول نمیکیم بنده عرض میکنم که مجلس بیش از اینکه اخطار کند حق ندارد.

آقا سید حسن تقی زاده - اعلیحضرت همین که رئیس الوزرائی را که انتخاب کردند و آن هم هیئتی را معین کرد البته ما باید قبول کنیم در این مطلب حرفی نیست چون مجلس گمان میکند که از روی دقت انتخاب نشده است بدیهی است که اعلیحضرت اگر چند سال دیگر هم باشد باز معرفی کامل از رجال دولت در حضور همایونی نباشد ما بواسطه گمانی که حاصل شده است عرض میکنم که ظاهر این انتخاب بروجه صحت نشده است باز اگر اعلیحضرت فرمودند همین هیئت باشد و اهل بیتان دادند ما باید قبول کنیم منتهی وقتیکه دیدیم نتوانستند از عهده بر آید بگذرانند راه بیخواهیم.

حاج سید نصر اللّه - عرض این بود که مجلس حق يك اخطار دارد اگر پذیرفته شد قها و الا تصوری از طرف مجلس نشده است (صورت لایحه که بایست در حضور همایونی قرائت شود مستشار الدوله نوشته و قرائت شد)

آقا سید عبداللّه مجتهد - باید عرض صادقانه عرض شود این لایحه که جناب مستشار الدوله نوشته اطراف است باید صریحاً بگویند که اینجا قابل بستند خودتان را گرفتار نکنید این هم از رحمت را که کشیدیم بعضی آن بود که حرف بی برده زده شود از روی بی ادبی هم نباشد با کمال ادب عرض کنید که از روی دولتخواهانه این هیئت صحیح نیست.

وکیل التجار - در اینکه انتخاب هیئت وزراء با شاه است حرفی نیست ولسی وزرائی که انتخاب میشوند لاقابل باید با اکثر مجلس هم سلیقه باشند و مشروطه خواه باشند که کار بیش برود باید خاطر ملوکانه را باین نکته جلب کرد.

آقا سید عبداللّه مجتهد - باید يك کلمه گفت اگر حق نظر باین مجلس داده شد که این هیئت صحیح نیست و اگر داده نشده که چرا بی جهت زحمت بی کشید.

آقا سید حسن تقی زاده - اگر قانوناً گفته شود که قبول میکنید یا نه نمیتوانیم بگوئیم که قبول نمیکیم ولی عقیده بنده و بلکه اکثر اینست که خواهد آمد روزی که اوضاع طوری شود که مجلس باید در کلیه امور نظارت داشته باشد مجلس باید لاقابل يك امتحانی بکنند چیزی که هست قبل از وقت يك توهم را بپاداز خود دفع کند و آن اینست که اگر يك هیئتی آمدند و مجلس عقیده خود را نکفت آنوقت اگر بیسی رفت نکرد شاید شهرت بدهند که مجلس خیالش موافق نیست و هر روز يك ایرادی میکند عجله این انتخاب شده شاید در آن طرف هم اطمینان نباشد و منتظر باشد که مجلس چه میگوید مجلس باید عقیده خود را بگوید حال کار باز گفتند که این هیئت باشد باید قبول